

Rahatalous kriisissä

Lauri Holappa
Helsingin suomenkielinen
työväenopisto

13.9.2011–8.11.2011

Yleistietoa

- Luennoitsija tavoitettavissa osoitteesta lauri.holappa@helsinki.fi
- Luennot tiistaisin kello 18.30–20.00 opistotalon Castrén-salissa
- Ei luentoa 18.10.

Luentosarjan tavoitteista

- Luentosarjan tavoitteena on:
 - Antaa yleiskuva siitä, miten kapitalistinen rahatalousjärjestelmä toimii
 - Antaa käsitys siitä, millaiset reunaehdot rahatalousjärjestelmä asettaa valtion talouspolitiikalle
 - Kuvata nykyisen globaalin ja eurooppalaisen talouskriisin taustamekanismeja sekä tarjota ratkaisuja nykyiseen talouskriisiin

Luentosarjan ohjelma

- 13.9. Mitä raha on?
- 20.9. Valtiorahan synty
- 27.9. Moderni rahatalousjärjestelmä
- 4.10. Keynes, kokonaiskysyntä ja raha
- 11.10. Rahan kriisit 1: kultakantajärjestelmä ja suuri lama.
- 25.10. Rahan kriisit 2: euforinen talous
- 1.11. Rahan kriisit 3: EMUn kriisi ja velkamarkkinoiden valta
- 8.11. Takaisin täystyöllisyyteen

Mitä raha on?

Lauri Holappa

Helsingin suomenkielinen
työväenopisto 13.9.

Luennon sisällöstä

- 1) Mistä raha tulee?
- 2) Mitä raha on?

Mistä raha tulee? (1)

- Valtavirtaisessa taloustieteessä oletetaan, että $S=I$
- Tämä pitääkin paikkansa, mutta I on väistämättä ennen S :ää

Mistä raha tulee? (2)

- Tuotantoprosessi lähtee aina liikkeelle luotonlaajennuksesta
- Pankki tekee talletusmerkinnän yrityksen tilille
- Samaan aikaan yritys velkaantuu pankille talletusmerkinnän verran
- Pankin taseeseen merkitään yrityksen velka pankin saataviksi
- Pankin yritykselle lupaamat talletukset taas ovat pankin vastattavaa varallisuutta (velkaa)

Yritys		Pankki	
Varat	Velka	Varat	Velka
1000 (talletukset)	1000 (velka pankille)	1000 (yrityksen velka)	1000 (lupaus toimittaa 1000 yksikköä rahaa)

Mistä raha tulee? (3)

- Saatuaan pankkilainan yritys voi ryhtyä tuotantoprosessiin eli alkaa maksaa palkkoja
- Työntekijät ostavat palkoillaan yrityksen tuottamia hyödykkeitä
- Rahavirrat palautuvat yritykselle ostosten yhteydessä
- Paluuvirtojen jälkeen yritys pystyy maksamaan pankkivelkansa takaisin

Mistä raha tulee? (4)

Vaihe	Yritys		Työntekijä		Pankki	
	Varat	Velka	Varat	Velka	Varat	Velka
Luotonlajennus	1000	1000	0	0	1000	1000
Palkanmaksu	0	1000	1000	0	1000	1000
Ostokset	1000	1000	0	0	1000	1000
Velan takaisinmaksu	0	0	0	0	0	0

Miksi tuotantoa tapahtuu?

- Yhteiskunnallisessa mielessä vastaus on ilmeinen
- Yritysten omistajien kannalta tuotanto on mielekästä, koska se tuottaa voittoja
- Voitot ovat seurausta siitä, että työntekijöiden palkat eivät riitä kaikkien heidän tuottamiensa hyödykkeiden hankintaan (vrt. Marxin lisäarvoteoria)
- Yrityksen omistajille jää näin ollen jäljelle hyödykkeitä
 - Ne voidaan kirjata nimellisarvolla yrityksen varallisuudeksi
→ omistajat saavat jäljelle jääneitä hyödykkeitä vastaavan rahaerän

Miksi pankit huolehtivat maksujärjestelmästä?

- Pankit tekevät luotonlaajennuksellaan voittoja perimällä luomistaan luotoista korkoa
- Korko ei sinänsä johda tarpeeseen luoda jatkuvasti lisää yksityistä velkaa
 - Korko palautuu pankkien omistajien kulutukseen
 - Jos pankkien omistajat eivät kuluta kaikkea keräämästään varallisuudestaan, aiheuttaa tämä niin sanotun holvaamisongelman
 - Sama ongelma aiheutuu myös siitä, jos työntekijät eivät kuluta koko palkkatuloaan
 - Näihin teemoihin palataan myöhemmin

Mitä raha on? (1)

- Rahanluonti on seurausta velkasuhteesta
- Raha itsessään on merkki velkasuhteesta

→ Raha on velkaa

- Rahalla itsellään ei ole sisäistä arvoa
 - Raha ei ole hyödyke
 - Raha ei ole koskaan ollutkaan hyödyke

Mitä raha on? (2)

- Velka on aina kaksinkertainen, sosiaalinen ja kirjapidollinen, suhde
- Näin ollen rahajärjestelmän kehitys on edellyttänyt myös kirjanpitojärjestelmän kehitystä
- Kirjanpitojärjestelmä on synnyttänyt rahayksiköt
- Tätä kautta rahalle on syntynyt monia tärkeitä sosiaalisia funktioita
 - Raha on:
 - Arvon säilyttäjä
 - Vaihdon väline

Yhteenveto

- Tuotantoprosessi lähtee aina liikkeelle velan luonnista
- Rahatalousjärjestelmä on velkajärjestelmä
- Raha ei ole hyödyke, eikä sillä ole sisäistä arvoa
 - Ainoastaan hyödykkeiden hinnat muuttuvat, ei rahan sisäinen arvo
- Kaikki raha on osoitusta velkasuhteesta